

MEVLEVÎ ÂYÎNÎ
SEMÂ‘ – MUKÂBELE

21. batından Hz. Mevlânâ'nın torunu
Yrd. Doç. Dr. Ahmed Selâhaddin HİDÂYETOĞLU¹

Bu yazı, nev-niyâz merd ü zen Cânlar'a ve husûsen Ser-neyzen Halil Can
Hocam'ın rûhuna armağanımdır.

*

Semâ‘, lügatte işitmek anlamındadır.

Terim olarak Semâ‘, musiki nağmelerini dinlemek, dinlerken vecde gelip
harekette bulunmak, kendinden geçip dönmektir.

Mevlevî anlayışında Semâ‘, mûsikî seslerinin, “Elest Meclisinde” Cenâb-ı
Hakk'ın: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” hitâbındaki zevki andıran hâtırasıyle
gönülde coşan aşk heyecanlarının verdiği bir harekettir.

*

Semâ‘, mûsikî nağmelerini dinlemekle husûle gelen mânevî coşkunluk
olduğuna göre, Mevlânâ Hazretleri'nin mûsikî ve güzel ses ile ilgili duyuş ve
düşünüşlerinden birkaçını zikretmek yerinde olacaktır:

“Rebâb sesi dinlemekten maksat, iştiyaklar çekenler gibi Allah hitâbını hayâl
etmektir.

Zurna ve davul sesleri, bir parçacık o küllî nefîrin, kıyâmet günü çalınacak olan
Sûr'un sesine benzer.

Müminler derler ki, cennetin tesiriyle bütün kötü ve çirkin sesler de latîf olur.

Biz hepimiz Âdem'in cüzleriydik, cennette o nağmeleri dinledik duyduk.

İşte bu yüzden, bu güzel sesi dinlemek, âşıklara gıdâdır; çünkü güzel sesi
dinlemekte kalb huzûru ve Allâh'a vuslat zevki vardır.”

*

¹ Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslâm Tarihi ve San'atları Bölümü, Türk-İslâm Edebiyatı Eski Anabilim
Dalı Başkanı ile Türk-Din Mûsikîsi Eski Anabilim Dalı Başkanı, Emekli Öğretim Üyesi.

Semâ‘ın mânâ ve mâhiyetini Hazret-i Mevlânâ, şiirlerinde şöyle anlatır:

“Semâ‘ nedir? Gönüldeki, gizli erlerden bir selâm... Garip gönül, onların mektubu gelince rahata kavuşur.”

“Semâ‘a girdin mi, iki dünyadan da dışarı çıkarsın; Semâ‘ın şu âlemi, iki âlemden de dışarıdır.”

“Semâ‘, diri kişilerin canlarına rahat ve huzûrdur; cânında can olan bilir bunu. Semâ‘, gönüller alan sevgiliye kavuşmak içindir.”

*

Semâ‘ın sırrı Şems Hazretleri’ne sorulduğunda şu cevabı verir:

“Allah’ın tecellîsi, Allah erlerine Semâ‘da daha çok vâkî olur. Kendi varlık âleminden dışarı çıkan Allah erlerini Semâ‘, Hakk’a ulaştırır. Onun için hâl ehline Semâ‘ gereklidir. Hâl sâhiplerinin hayâtı Semâ‘ iledir. Eğer bir Semâ‘ ehli doğuda, biri de batıda Semâ‘ etse, her ikisi de birbirinin hâlinden haberdar olur. Nefislerinin istekleri ile meşgul olanlara Semâ‘ haramdır. Böyle kimseler Semâ‘ ettiği zaman, yerilen ve tiksiniyen halleri kendilerinde artar; Hak ve hakîkatten gâfil olarak hareket ederler. Halbuki Allâh’a âşık olup onu talep eden ve Semâ‘da aşkı, şevki artan; Semâ‘ esnâsında Allah’dan başka nazarına birşey görünmeyen bir topluluğa Semâ‘ mübahtır.”

*

Hazret-i Mevlânâ, Dervişlerin Semâ‘ ediş sebeplerini de şöyle açıklıyor:

“Dervişler vecde gelirler de,
Allah’a özleyişleri artsın,
âhirete inanış sevgileri çoğalsın,
gönüllerinden dünya sevgisi dağılsın,
dünyaya gönülleri yabancı olsun diye Semâ‘ ederler.”

*

Mevlevî-hâneler’in bazılarının semâ‘-hânelerinde semâ‘ın hakîkati hakkında Hz. Mevlânâ’nın şu dokuz beyti yazılıdır:

1. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Allah’ın “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” suâline ruh zerrelerinin “Evet Rabbimizsiniz.” deyişlerinin sesini duymak, kendinden geçmek, Rabbine kavuşmaktır.

2. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Dostun hâllerini görmek, lâhut perdelerinden Hakkın sırlarını duymaktır.

3. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Kendindeki varlıktan geçmek, mutlak yoklukta zevalsiz, devamlı varlık tadını tatmaktır.

4. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Dostun aşk çarpıntıları önünde başını top gibi yapıp, başsız ayaksız dosta koşmaktır.

5. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Nefs ile harb etmek, yarı kesilmiş kuş gibi toprak ve kan içinde çırpınmaktır.

6. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Yâkûb’un derdini ve devâsını bilmek, Yûsûf’a kavuşmak kokusunu Yûsûf’un gömleğinden koklamaktır.

7. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Mûsâ peygamberin asâsı gibi her solukta o Firavun’un sihirlerini yutmak, yok etmektir.

8. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? “Benim Allah ile öyle bir vaktim vardır ki, o vakitte ne Allah’a yakın bir melek ne de bir peygamber aramıza giremez.” Hadîs-i şerîfinde buyurulduğu gibi, “Semâ‘ bir sırdır.” İşte meleğin bile sığmadığı o yere vasıtasız varmaktır.

9. Semâ‘ın ne olduğunu biliyor musun? Semâ‘, Şems-i Tebrîzî gibi gönül gözlerini açmak ve kudsî nurları görmektir.²

*

**

*

Semâ‘ın mânâ ve mâhiyetini, Hazret-i Mevlânâ’nın anlayış ve görüşüyle kısaca belirtmeye çalıştıktan sonra, Mevlevî Âyîni’nin yâni Semâ‘ Töreni’nin tertibini ve ifâde ettiği mânâları kısaca anlatalım:

Semâ‘, Semâ‘-hâne denilen mekânda yapılır.

Semâ‘-hâne, zâhirî ve bâtinî âlemi ihâta eden, bir dâireye benzer.

*

Semâ‘-hânedeki kırmızı renkli post, ma‘nevî makâma işârettir; Şeyh Postu’dur.

Kırmızı renk, zuhûr ve tecellî rengidir; kemâl ve hilâfetin remzidir.

Bu ma‘nevî makâmda duran veya oturan zât, Hazret-i Mevlânâ’yı temsîl eder.

*

² Halil Can, “Mevlevî Âyîni”, Hz. Mevlânâ ve Mevlevî Âyînleri, Milliyetçiler Derneği Neşriyatı, İstanbul, 1969, s.17-27.

*Okuyucular mutlaka bu eseri inceleyip okusunlar. İçerisinde kıymetli bilgiler var.

Semâ'-hânede, Şeyh Postu'nun ucundan, Semâ'-hâne kapısının ortasına kadar çekilmiş mevhum bir hatta, Hatt-ı İstivâ denir ve buraya hiç basılmaz.

*

Semâ'-hânede, Mevlevî mûsikîsini icrâ eden hey'etin bulunduğu yere Mutrib veya Mutrib-hâne; bu hey'ete de Mutribân denir.

Mevlevî mutribinde bilhassa Ney, Kudûm ve Halîle esastır. Bu sazlardan başka Rebâb, Tanbûr, Ûd, Kânûn ve Dâire bulunur.

İcrâ edilen âyîn-i şerîfin güftelerini okuyan âyîn-hânlar da mutrib hey'etinde bulunurlar.

*

Mevlevî Dervîşlerine Cân denir.
Semâ' eden Cân'a da, Semâ'zen.

Semâ'-hâneye sırayla giren Cânlar, postun karşısında, eller göğüste, sağ ayağının baş parmağını, sol ayağının baş parmağı üstüne koyup, vücûdunu belden i'tibâren başını biraz daha fazla ve göğsüne indirmek sûretiyle eğilir. Bu hâliyle postu selâmlar. Sonra geçip yerinde durur.

En kıdemli yer, Şeyh Postu'na en yakın yerdir.

Semâ'zenbaşı, Şeyh Postu'na en yakın yeredir ve ondan başka kimse, hırkasının kollarını giymemiştir.

Semâ'zenlerin merâsim hırkaları, omuzlardadır ve hırkanın kolları yanlardan aşağı sarkar.

*

Semâ'-hâne'ye herkes girdikten sonra Şeyh Efendi gelir.

Şeyh Efendi, Semâ'zenleri sevgi ve şefkat nazarıyla süzdükten sonra, aynı tarzda baş kesip niyâz eder. Şeyh Efendi, niyâz ederken herkes, onunla berâber aynı zamanda oldukları yerde baş keserler.

Sonra Şeyh Efendi, Postuna geçer ve secde mahallini öperek, oturur. Bütün Semâ'zenler de aynı şekilde secde mahallerini öperek otururlar.

Cânların Semâ'dan önceki bu oturuşları, alelâde bir oturuş değildir. Cânlar Allah sevgisiyle dopdolu; Allâh'ın sonsuz rahmet ve kereminden ümîdvâr olarak, aynı zamanda Allah'ın izzet ve Celâli; azamet ve kemâli karşısında titreyerek, namazın tahiyâtındaki oturuş şeklinde, İlâhî hükümlere boyun eğerek otururlar. Bu tabloya:

“Acz İçinde Kemâl” denir.

*

1. Na‘t-i Şerîf:

Semâ‘ Töreni, Na‘t-hân tarafından Na‘t-i Şerîf’in okunmasıyla başlar.

Na‘t, husûsî bestesiyle ve ayakta okunur.

Na‘t-ı Şerîf, Aşkî temsil eden Hazret-i Muhammed Salla’llahu aleyhi ve sellem Efendimize medhiyedir. O’nu medheylemek, O’nu yaratan Allah’ı ve O’ndan önce teşrîf eden bütün peygamberleri medhetmekdir.

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Çelebî Efendi tarafından bestelenen Na‘t-i Şerîf’de Hazret-i Mevlânâ, Habîbu’llah Muhammed Mustafâ’ya şöyle seslenir:

Yâ Habîba’llâh! Eşsiz ve benzeri olmayan yaratıcının elçisi sensin. Ululuk sâhibi Allâh’ın, kulları arasında seçip beğendiği; biricik ve tertemiz olan sensin.

Hak Teâlâ’nın nazlısı,
kâinâtın dolunayı ve en yüksek derecelisi;
Peygamberlerin gözünün nûru, bizim de gözümüzün nûru sensin...

Mi‘râc gecesinde, huzûrunda Cebrâîl Aleyhi’s-selâm olduğu hâlde, dokuz kat yeşil kubbenin üstüne ayak basan sensin.

Yâ Resûla’llâh! Bilirsin ki, ümmetlerin âcizdirler...
Başsız ayaksız âcizlerin yol göstericisi sensin...

Risâlet bahçesinin servisi;
ma‘rifetin tâze bahârı,
şerîat bâğının gül fidânı ve hür bülbülü sensin...

Şems-i Tebrîzî³, peygamberlerin na‘tini ezberlemiştir.

Mustafâ ve Müctebâ sensin.

*

2. Kudûm Sesi:

Na‘t-i Şerîf bitince, Kudûmzenbaşı, kudûme birkaç zahme vurur. Bu vuruşla kudûmden çıkan ses, Allahu Teâlâ’nın “Kün!” yani “Ol!” emrine işârettir.

*

³ Şems-i Tebrîzî, Hz. Mevlânâ Muhammed Celâleddin-i Rûmî’nin şiirlerinde kullandığı mahlasıdır.

3. Ney Taksîmi:

Kudûmzenbaşının verdiği bu ma'nevî işaretle Neyzenbaşı, Ney taksîmine başlar.

Neyzenbaşı bu taksîmini, o gün okunacak âyîn-i şerîf hangi makâmda ise o makâmda yapar. Evvelâ dem sesleri denilen kaba perdeler ile makâmın karakterini, çeşnisini icrâ eder. Sonra orta seslerde dolaşarak, iç âleminde kendiliğinden doğan nağmeleri dizip, tiz seslere geçerek seyrettiği makâmlarda, Mesnevî-i Ma'nevî'nin ilk beytinin ma'nâ ve esrârını feryâd eder.

Ney taksîmi, Na't-i Şerîf'den alınan Muhammedî feyzi, İlahî bir huşû' içinde gönüllere sindirir.

En vecîz ifâdesiyle veya yorumuyla Ney sesi, Cân veren İlahî nefhadır.

*

4. Devr-i Veledî (Sultan Veled Devri):

Ney Taksîmi, ma'nevî bir hava içinde sona erince kudûmzenlerin sağ kudûme vurdukları darbe ile Semâ'zenler, Şeyhle berâber hep birden, içlerinden "Allah" diyerek; şiddetle yere vurup ayağa kalkarlar.

Bu vuruşa "Darb-ı Celâlî" ya'ni İsm-i Celâl Aşkına vuruş denir.

Artık mutrib hey'etindeki mûsikî âletleri, ma'nevî bir âhenkle Devr-i Kebîr usûlündeki ilk peşreve girmişlerdir.

Mutribde, yalnızca Neyzenler ayakta dırlar.

Şeyh Efendî önde, Semâ'zenler ardarda ve bir sıra hâlinde, peşrevin ritmine ayak uydurarak ve sessizce içlerinden İsm-i Celâl çekerek, ya'ni Allah; Allah; Allah diyerek, yavaş yavaş, yürümeğe başlarlar.

Devr-i Veledî'deki yürüyüş, büyük bir zarâfet ve büyük bir mahârettir. Mûsikîye âşinâ olanlar, Mevlevî zarâfetini temsil edecek kudreti kendinde bulanlar, ritme göre şâhâne bir edâ içinde pek güzel, pek zarîf yürürler.

Postun önünde karşı karşıya gelen iki Semâ'zen birbirlerinin yüzlerine, bilhassa gözlerine ve kaşlarının arasına bir an bakarlar ve hırkalarının içinde, sağ ellerini kalblerinin üstüne koyup, ayakları mühürlü olarak birbirlerine karşı baş keserler.

Semâ'zenlerin, Post'un önünde birbirlerine bakışına
 "Cemâl Seyri" ve sonra karşılıklı selâmlaşmaya,

"Cemâl Cemâle Niyâz" denir. Bu, insândaki İlâhî nefhayı, mutlak varlığın kemâl zuhûrunu takdîsdir. Aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın Selâm ism-i şerîfiyle tecellisini niyâzdır.

Dâirevî yürüyüş olarak üç kere tekrarlanan Sultan Veled Devri, bedenlerde gizli cânların birbirine selâmıdır.

*

5. Semâ' Âyîni ve Selâmlar:

Semâ' Âyîni, cânların mi'râcını, ma'nevî yolculuğunu temsil eder.

Semâ' Âyîni, cânların hakîkate yönelip, aşkla yücelmesinin, benliğini terk ederek Hak'da yok oluşunun, kemâle ermiş bir insan olarak tekrâr kulluğa, bütün yaratılmışlara sevgi için, hizmet için dönüşünün ifâdesidir.

a. Birinci Selâm:

Devr-i Veleddî'den sonra, mutribân tarafından, Âyîn-i Şerîf okunmağa başlanınca Semâ'zenler, hırkalarını sağ elleriyle ve parmak uçlarıyla yakasından tutup, hoş bir edâ ile yere atarak, kollarını, sağı üste gelmek ve ellerin parmak uçları omuzları tutmak üzere göğüslerine çaprazvârî koyarlar; Tennûre ve Deste-gülleriyle kalırlar.

Bu hâl, varlıktan soyunuş ve aşka teslim oluşturmaktır.

Semâ'zen, Elif harfine benzeyen görünüşüyle, Allah'ın birliğine şehâdetini izhâr ve i'lân etmektedir.

Semâ'zenin hırkasını çıkarması, ma'nen hakîkate doğuşturmaktır.

Şeyh Efendi, postunda eğilip baş keser; semâ'zenler de hep birden Şeyh Efendi ile beraber baş keserler. Şeyh Efendi, bir iki adım atıp, postun önüne gelir ve gizlice:

"Gerçek varlığınızın çevresinde dönün, isti'dâdınıza ve yaratılışınıza uyun; tâ'at edip, amelde bulunun." meâlindeki sözü söyler ve yine baş keser. Bütün semâ'zenler de berâberce baş keserler; niyâz ederler.

Kolları giyilmiş olarak sırtında hırkasıyla Semâ'zenbaşı, yürüyüp Şeyh Efendi'nin önüne gelir, baş kesip Şeyh'in elini öper. Bu sırada Şeyh Efendi de eğilip onun sikkesini öpmek sûretiyle semâ'zenbaşı cânâ niyâz etmiş olur ki, bu Semâ'a "Ruhsat Niyâzı" dır.

Semâ‘zenbaşı, yüzü Şeyh Efendi‘ye müteveccih olarak iki adım geriye çekilir, Şeyhe niyâz eder. Bu esnâda Şeyh, Semâ‘zenbaşıyla beraber, Cânlar da oldukları yerde niyâz ederler.

Semâ‘zenbaşı, bu niyâzından sonra, Şeyh Efendi‘nin karşısında ve biraz sağda durur. Semâ‘zenler birer birer yürüyüp Şeyh Efendi‘ye aynı tarzda niyâz ederler ve elini öperler. Şeyh Efendi de eğilip, niyâz eden Semâ‘zenin sikkesini öper. Böylece cânlar sırasıyla, Semâ‘zenbaşının ayağıyla işâret ettiği yerde Semâ‘a girerler.

Semâ‘a giren Semâ‘zen, yavaş yavaş kollarını omuzlarından göğsüne doğru sıyrarak indirir ve ellerini çapraz vaziyetten kurtarıp yanlarına getirir. Kanat açar gibi kıvrılan kollarını yavaşça düzelterek her iki kolunu yukarıya doğru kaldırır ve düz bir şekilde açmış olur. Vücûda nisbetle başa doğru yükselmiş olan düz kolların sağ eli, duâ edercesine göklere doğru ve İlâhî feyzi, İlâhî keremi almağa hazır vaziyette açıktır; sol eli yere dönük vaziyette Hak‘dan aldığı ma‘nevî ihsânı, feyiz ve keremi, Hak gözüyle baktığı halka ulaştırmak için aşağı doğru sarkar.

Semâ‘zenlerin başı sağ tarafa eğiktir, yüzü tamamiyle sola çevrilmiştir, sol koluna doğrudur.

Semâ‘zenin gözleri, kalbe müteveccih olarak kapanır yahut süzülür.

Semâ‘zen, kalbden Allah Allah Allah diyerek dönmeğe başlar ve Tennûresi açılır.

Semâ‘zen, her çarka başlarken, içinden “Al” der; çarkı tamamlayıp yere basınca “lah” diyerek İsm-i Celâl‘i tamamlar. Böylece âyînin âhengine bir içten söylenen İsm-i Celâl‘i katar.

Semâ‘zenin gözyaşları sessizce, ihtiyârsız süzülür; zevkine ve safâsına son yoktur; kalbi İsm-i Celâl‘le atar, ayağı İsm-i Celâl‘le atılır, duyduğu ses ondandır...

Son semâ‘zen de Semâ‘a girdikten sonra Şeyh Efendi, postun geri tarafına doğru çekilir ve baş kesip ayakta durur.

Semâ‘zenbaşı da, Şeyh Efendi‘ye doğru baş kesip, Semâ‘ın intizâm ile cereyânını temîn maksadıyla, Semâ‘zenlerin arasında dolaşmağa başlar.

Semâ‘ Âyîninde hem devrî hareket, hem mihverî hareket vardır.

Devrî hareketle Semâ‘, Hakk‘ı isteyip araştırmağa;

Mihverî hareketle Semâ‘, gönülde uyanan, Hakk‘ın tecellî ışığında pervâne olmağa işârettir.

Birinci Selâm'ın bittiği ritmin değişmesiyle belli olur; zîrâ mutribdekiler, ikinci Selâm'ı Evfer Usûlü ile okumağa ve çalmağa başlamışlardır.

Bu anda Semâ'zenler, oldukları yerlerde, fakat düşmemek için, ikişer üçer guruplar hâlinde ve birbirlerine dayanarak dururlar ve yine ellerini çaprazvârî göğüslerine koyup niyâz vaziyeti alırlar. Bu sûretle birinci Selâm bitmiş olur.

Birinci Selâm'da Cânlar, bilgileriyle hakîkate doğarak, Allahu Teâlâ'yı ve kendi kulluğunu idrâk ederler.

*

b. İkinci Selâm:

Şeyh Efendi, İkinci Selâm'a başlangıçta, içinden şu niyâzda bulunur:

“Ey muhabbet dâiresinde dönenler! Allah'ın selâmı sizlere olsun... Allah duyularınızı, niyetlerinizi ve sizi, selâmetle başlangıç noktasına ulaştırın.”

Birinci selâmdaki tören aynen tekrâr edilir.

İkinci Selâm, insanın yaratılıştaki azameti müşâhede ederek, Allah'ın büyüklüğü ve kudreti karşısında hayranlık duymasıdır.

*

c. Üçüncü Selâm:

Şeyh Efendi'nin, Üçüncü Selâm'a başlarken, içinden okuduğu niyâz şudur:

“Ey dostluk ve aşk yolunda yürüyenler! Allah'ın Selâmı üzerinize olsun. Allah, cân gözlerinizden perdeyi kaldırsın da, bu devrin ve hakîkî merkezin sırlarını görün...”

Semâ' Âyîni'nin en uzun kısmı,

Üçüncü Selâm, aklın aşka kurbân oluşudur; tam ma'nâsıyla teslîmiyettir. Vuslattır; hakîkî sevgilide yok olur.

*

ç. Dördüncü Selâm:

Üçüncü Selâm'ın bitişiyle aynı tören yine icrâ edilir. Yine başlar kesilir ve aynı tarzda Semâ'a tekrâr girilir.

Şeyh Efendi, bu son Selâm'a başlarken de sessizce şu niyâzı okur:

“Ey âşıklar ve sâdıklar! Allah'ın Selâm İsm-i Şerîfi ile tecellîsi üzerinize olsun. Devriniz tamamlandı; rûhlarınız arındı, Allah sizi yakîne; yakînin gerçek makâmına ulaştırdı.”

Dördüncü Selâm'da, semâ'zenler tamâmıyla Semâ'a girince, Şeyh Efendi de, postundan ileri yürür, niyâz edip Semâ'a girer; Semâ'hâne'nin ortasına gelir ve orada direk tutarak, ya'ni mihverî Semâ' eder. Ancak Şeyh Efendi kol açmaz. Sol eliyle, Semâ' ederken açılmaması için hırkasının sağ tarafını üste getirerek belden aşağı kısmını tutar, sağ eli ile de hırkasının sağ yakasını tutar.

Dördüncü Selâm'da âyîn-i şerîfin güfteli kısmı bitince velveleli düyek darbeleri ile son peşrev çalınmağa başlar. Peşrev bitince, bir de yürük semâ'î usûlünde sâz parçası icrâ edilir. Bu da tamamlanınca, ya Neyzenbaşı veya onun işâretiyle neyzenlerden birisi son taksîme başlar. Artık ney sesinden ve semâ'zenlerin ayaklarının döndükçe çıkardığı gıcırtilardan başka hiçbir şey işitilmez. Bu selâmda herkes mihverî hareketle semâ' eder.

Bu son ney taksîmi, Semâ' etmekte olan Şeyh Efendi, Semâ' ederek, postun önüne gelinceye kadar devâm eder.

Dördüncü Selâm, Semâ' eden cânın ma'nevi yolculuğunu, mi'râcını tamamlayıp, Rabbinden de râzî olarak, yaratılıştaki vazîfesine, abdiyyetine, kulluğuna dönüşüdür. Akılyla, fikriyle; aşkıyla ve duygularıyla, Allah'ın, kitâbının, peygamberinin ve bütün yaratılmışların hizmetkârıdır.

Artık cân, îmân esâslarının, hakka'l-yakîn mertebede, şuûrundadır ve kalben yakînî bir itmînâna ermiştir. Aynı zamanda Cân, nefsinin tezkiye etmiş, ölmeden evvel ölmenin sırrına ermiş; nefsinin dizginine hâkim bir rûha sâhib olarak Cenâb-ı Hakk'ın:

“Ey itmînâna ermiş rûh! Sen ondan râzî, o senden râzî olarak, Rabbine dön. Haydi kullarımın içine gir.” hitâbına mazhar olmanın ma'nevî neş'esi ve rûhânî zevki içindedir.

*

6. Kur'ân-ı Kerîm Tilâveti:

Şeyh Efendi, postun önüne gelince Semâ'dan çıkar; yeri öperek postuna oturur. Bu arada mutribde bulunan âyîn-hânlardan bir cân, Eûzü Besmele çekerek aşr-i şerîf okumağa başlar.

*

7. Duâ:

Kur'ân-ı Kerîm tilâveti tamamlanınca, duâ yapılır ve Fâtiha okunur.

Şeyh Efendi, postuna niyâz ederek kalkar. Semâ'zenler de yere kapanıp, niyâz ederek kalkarlar.

Ayakta, Şeyh Efendi ma'lûm Gülbângi okur.

Şeyh Efendi ile berâber bütün cânlar baş keserek yüksek sesle ve nefes mikdârınca "Hûûûû" derler ki, Semâ' Âyîni'nin bitimidir.

*
**

**
*

(24 Nisan, 1997 (16 Zî'1-hicce, 1417) Perşembe günü Konya'da yaptığım konuşmamın metninin, torunum Güzide Lâle HİDÂYETOĞLU⁴ ile beraber derlenmiş, gözden geçirilmiş ve ilâveler yapılmış hâlidir. İmlâ ve noktalamaya müdâhale edilmemiştir.)

12 Eylül, 2023
27 Saferü'l-Hayr, 1445
Salı – KONYA

⁴ Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı 2. Sınıf Öğrencisi